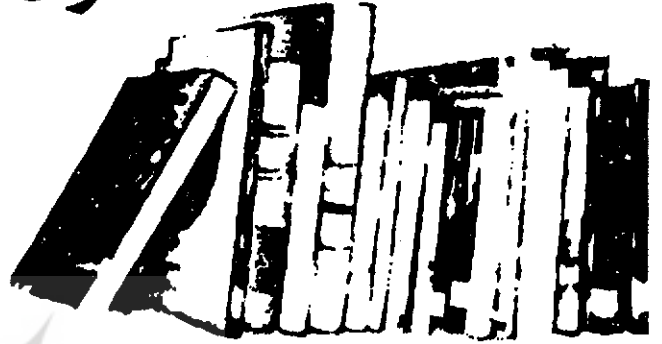

نقد و معرفی کتاب‌های تازه هنری

جلال‌الدین اعلم از «بیگانه»، ترجمه‌ای است دقیق، سلیس و بد جرأت می‌توان گفت موفق در دستیابی به سبک و نهج نگارش کامو. ترجمه دیگر این اثر، که به همت زنده‌یاد جلال آل‌احمد و علی اصغر خیره‌زاده به کسوت فارسی درآمده بود، در عین فضل تقدّم بازبانی سهل‌انگارانه، مسطح و گمشده در رویه و لایه‌های متلون زبان، جوهر و گوهر ناب و نایاب «بیگانه» را بکلی از کف داده بود.

شاید در ترجمه حاضر، با موشکافی و دقت بتوان کمی تعدد و تصنع در بافت زبان و ساختار ترجمه یافت، اما این همه در برابر تلاش عظیم گزارنده و زبان‌فخیم متن، مکانتی نمی‌یابد. به جز این دو، ترجمه دیگری نیز از «بیگانه» به فارسی در دست است که این ترجمه نیز نمی‌تواند با خیز بلند و واسع امیر جلال‌الدین اعلم در گزارش «بیگانه» کامو، به قیاس و مقایسه درآید.

در هر حال، باید یکبار دیگر این نکته را مصرح و موکد ساخت که در عین پاس داشت یاد و نام مترجمان که تنها به دلیل آشنا ساختن خواننده فارسی زبان با آثار بزرگ ادب و هنر جهان، به این چکادها دست یافته‌اند، لزوم برگردان‌های درست و دقیق و سلیس و امین حتی برای چندمین بار از این آثار کاری است مأجور و مشکور. و به هیچ روی نباید این خدمت عظیم فرهنگی را تکراری و یا کاری ناسپاس و بی‌اجر و منت تلقی کرد.

* ساحره سوزان

* اثر: آرنور میلر

* ترجمه: فریدون فاطمی

* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۸، نشر مرکز، ۱۵۵ ص

۷۰ تومان

از این نمایشنامه نیز پیشتر، ترجمه‌ای با عنوان «جادوگران شهر سالم» به زبان فارسی شده بود که ابداً قابل قیاس با ترجمه موفق، صحنه‌ای و نمایشی حاضر نیست.

* بیگانه

* اثر: آلبر کامو

* ترجمه: امیر جلال‌الدین اعلم

* چاپ اول: تهران، کتاب سرا، ۱۵۵ ص ۴۲۰
ریال

به قول «رولان بارت» بیگانه، قصه خورشیدی، حکایت تنهایی و دربدری و ستمبری و ستم کشی انسان سرگشته، دردمند و غربت‌زده معاصر است؛ انسانی در پهنه این زمین بی هیچ وابستگی به سرزمین، آری، بیگانه، قصه زمین است و نه سرزمین، این اثر کامو، جاودانه بر سریر ادب جهان نشسته و به اعتباری کلاسیک شده است و حال ترجمه دیگری که مغتنم است و خواندنی.

این ترجمه، یکبار دیگر ضرورت باز پیرائی و بازنگری و بازنویسی ترجمه‌های آثار نامیرای ادبیات جهان را به زبان فارسی نشان می‌دهد. ترجمه امیر

جهنمی او ندارد، اما بی گمان شباهتی ترس انگیز با رویدادهای همروزگار خود میلر دارد. و آن بازجویی های مک کارتی است که کمیته معروفش در سنای آمریکا در سال های ۵۴-۱۹۵۰ وحشت و تشنج آفرید. و نویسنده نمایش، خود نیز از ضربه آن بی نصیب نماند و آوازه نمایش تا اندازه ای ناشی از این نیز بود.

متن، به ظاهر حکایت شیطنت ها و بازیگوشی های چند دختر نوجوان است که اما به دلیل قبح و نکوهیدگی کارشان، که در هاله ای از افسانه های مذهبی رنگ و روتق رمزوارگی و جادویی یافته، در واقع تمثیلی است از نمایش واریسی ها و گشت و پرسه هایی از سر تفتیش و بازپرسی. میلر، در این نمایشنامه ۴ پرده ای، با اقتدار تمام، تمامیت این ماجرا را با اوج و فرازهای دراماتیک، پرکشش و جذاب نشان می دهد. مطالعه «ساحره سوزان» را به عموم دست اندرکاران و دوستداران هنر تئاتر توصیه می کنیم.

* تاریخ تئاتر اروپا [جلد دوم/ تئاتر امپراتوری

روم]

* نوشته: هاینس کیندرمن

* ترجمه: سعید فرهودی

* چاپ اول تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات

فرهنگی، ۱۳۶۷ [توزیع ۱۳۶۸] ۳۶۴ ص، ۶۵۰

ریال

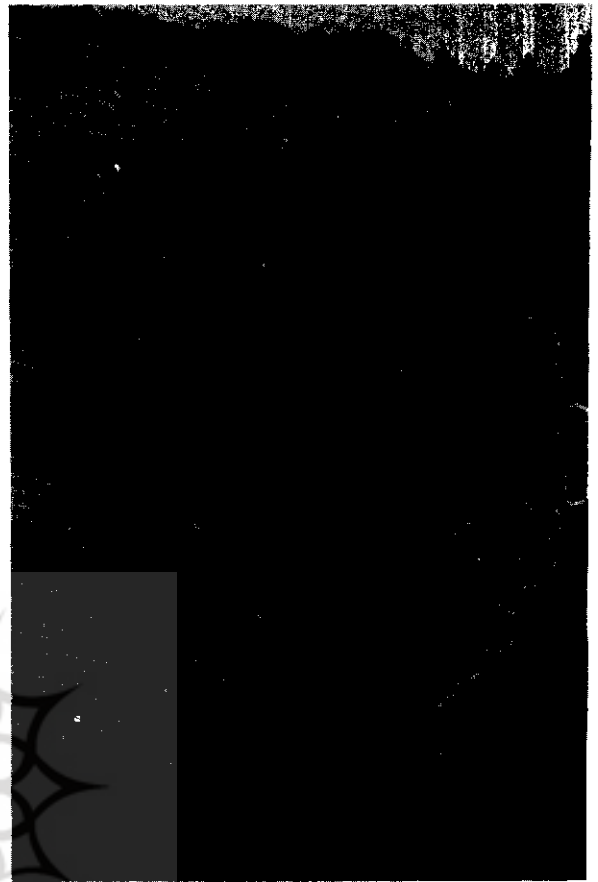
اولین جلد این مجموعه از آثار «کیندرمن» با عنوان تئاتر یونان باستان چندی پیش چاپ و منتشر شد، که ما نیز آن را معرفی کردیم. و اینک جلد دوم پیش روی است. در مقدمه مترجم می خوانیم:

«اصولاً اساس تئاتر رومی را قصه های موزیکال سنتی تشکیل می دهند و می بینیم که مردم چندان از بازی های تقلیدی میموس استقبال می کردند که مقامات دولت امپراتوری ناگزیر آنها را هم به برنامه های نمایشی و جشن های بزرگ رومی می افزودند».

کتاب شامل ۹ بخش است. تئاتر در امپراتوری روم،

این اثر در شمار یکی از برجسته ترین آثار آرتور میلر، درام نویس معاصر آمریکائی است؛ متنی که در آن می توان به رازهای سر به مهر دستگاه های تفتیش عقاید دست یافت و دریافت که چگونه یک نظام روبه تلاشی و فروپاشی، دست به استفسار و تجسس های طراران، و غیرانسانی می زند. کوشش بی مضایقه «فریدون فاطمی» در انتقال و پیام رسانی محتوای متن، با زبان وفادارانه و امین به اصل اثر، و نیز رعایت جنبه های تئاتری آن کار وی را با توفیق، رفیق و همراه نموده است.

این اثر، اگرچه ظاهراً ارتباطی با قضیه «مک کارتی» و دستگاه تفتیش و استنطاق ها و بازجویی های

* در خیابان مینتولاسا

* نوشته: میرچالیاده

* ترجمه: دکتر محمد علی صوتی

* چاپ اول، تهران، زرین، ۱۳۶۸. ۲۳۴ ص
۱۵۰ تومان

نخستین اثر ادبی از میرچالیاده اسطوره‌شناس، نظریه‌پرداز مسائل عالم‌الاساطیری که با پژوهش و مقالاتش در جامه و خامه زبان فارسی از زمان ترجمه «هستی‌شناسی آغازین» [گلی ترقی / القباء شماره ۲] آشنا هستیم. الیاده رومانیایی است و کتاب حاضر نیز شامل یک رمان و دو نوول کوتاه با این نام‌ها است: در خیابان مینتولاسا، یک مرد بزرگ و دو هزار رأس گاو.

اشعار فشنی و بازی‌های آتلانی، میموس، ساختار تراژدی رومی و تصویر آن از انسان، زبان جهانی پانتومیم [لال بازی]، فضاسازی و صحنه‌آرایی در تئاتر رومی، بازیگر تئاتر و هنر نمایشی در امپراتوری روم، سازمان اداری تئاتر رومی و تماشاگران بین‌المللی. برای مزید فایده مراجعه محققان و اهل فن، فهرست راهنمای جلد اول و دوم این مجموعه و همچنین عین کتابنامه آنها در پایان همین جلد آمده است. جلد سوم این مجموعه که تئاتر مذهبی از اوایل قرن چهارم را شامل می‌شود، در دست چاپ است و امید است بزودی منتشر شود.

«درخیابان مینتولاسا»، که مترجم آن را در شمار آثار فانتاستیک [شگرف یا سحرآمیز و یا جادویی] آورده است، بیانگر واگتس نویسنده به تب تند فانتاسم های تخیلی دهه ۵۰ اروپاست، که زود هم عرق کرد. یکی از بهترین نمونه ها از این گونه آثار، نمایشنامه «کرگدن» اثر اوژن یونسکو هموطن دیگر الیاده است. در این اثر نیز بیماری «داء الکرگدن» به یک شهر کوچک اروپائی نفوذ می کند و رشد سرطانی آن باعث کرگدن شدن اهالی می شود. کرگدن شدن، فاجعه اصلی این نمایشنامه است، هم چنانکه رشد سرطانی و حیرت انگیز فیزیکی «فریما» در رمان حاضر، گویای نوعی ادبیات جادویی است. از سویی باید به مسخ «کافکا» اشاره کرد، که بی گمان پیشاهنگ و طلایه دار هرگونه اثری در این «نوع» است. در رمان الیاده، خواندنی است و بر صحیفه ذهن خوش می نشیند. مخصوصاً ترجمه سلیس و روان دکتر صوتی که متن را بی واسطه از زبان رومانیائی به فارسی برگردانده است، از امتیازات کتاب است.

* مقالات حافظ

* نوشته: دکتر حسینعلی هروی

* به کوشش: عنایت اله مجیدی

* چاپ اول، تابستان ۱۳۶۸ کتاب سرا، ۶۴۲ ص
۴۵۰۰ ریال

دکتر حسینعلی هروی از حافظ شناسان و حافظ پژوهان سرشناس معاصر است و احتجاجات قلمی وی با روان شاد مسعود فرزاد— که مدام از ایرادهای نیشفولی دکتر هروی خرده می گرفت— از یاد نرفتنی است.

هروی، سال هاست که درباره حافظ به محاجه و اقتراح می پردازد و گوئی همیشه آماده است تا مقاله و مقوله ای درباره حافظ چاپ شود، تا وی با قلم آخته و تاخته اش— که در عین حال متین و مودبانه نیز هست— به فحص و تنبیهی پیرامون آن بپردازد. حالیا، مجموعه ای

از اینگونه مقالات استاد که در مطبوعات پیش و پس از انقلاب اسلامی چاپ شده، یک جا و به شکل مجموعه، تدوین و تبویب یافته است، که خواننده پژوهنده و علاقمند به قلمرو وسیع و بسیط حافظ شناختی را از مراجعه مکرر به بعضی از نشریات که دستیابی بدانها شاید میسر و میسر نباشد— بی نیاز می کند. این مقالات بین سال های ۱۳۴۹ تا ۱۳۶۷ در مجلات و مجموعه های فارسی انتشار یافته است. کتاب شامل این بخش هاست.

توضیحات گردآورنده، شرکت سهامی «حافظ و فرزاد»، حافظ و والری یا سنجشی بین جهان بینی عرفانی و مادی، نقدی بر حافظ مسعود فرزاد [قسمت

اول]، نقدی دوستانه، نقدی بر حافظ مسعود فرزاد [قسمت دوم و سوم]، کو آن چنان کسی که نرنجد زحرف راست، نامه بزرگ علوی، سنجش مفهوم یک شعر عرفانی و یک شعر فلسفی از حافظ و والری، تحلیل یک شعر فلسفی از پل والری و سنجشی با عرفان حافظ، نقدی بر حافظ جلالی / نذیر احمد و مقایسه آن با حافظ قزوینی / دکتر غنی [قسمت اول] نقدی بر حافظ جلالی / نذیر احمد و مقایسه آن با حافظ قزوینی / دکتر غنی [قسمت دوم]، سخنی از تصحیح جدید دیوان حافظ [خانلری]، دیوان خواجه حافظ شیراز [انجوی]، نظری به «پیام و کلام حافظ» [از احمد سمعی]، نامه فاضل ارجمند آقای سمعی درباره مقاله پیشین، چند نکته در چند بیت حافظ، نکته‌هایی در تصحیح دیوان حافظ [خانلری]، راجع «به شرح بیستی از حافظ»، یک توضیح، یادداشت، نگاهی گذرا بر «کلک خیال انگیز» [دکتر اهور]، دو آینه، در جواب نکته‌گیری بر حافظ چاپ خانلری، در حاشیه دو بیت حافظ، غمزه صراحی [دکتر سیروس ذکاء] و یادداشت و فهرست بیت‌هایی که در متن مورد بحث قرار گرفته‌اند.

* کتاب صبح [شماره چهارم/ تابستان و پاییز

۱۳۶۸]

* زیر نظر: محمدرضا لاهوتی

* ناشر: موسسه فرهنگی گسترش هنر، ۱۷۴ ص،

۵۵۰ ریال

این مجموعه ادبی و هنری، جایگاه خود را خیلی زود بین اهل هنر و اصحاب قلم و اندیشه یافت؛ چندانکه هر شماره پر بارتر و غنی‌تر از پیش به حلیه طبع آراسته می‌شود. سلیقه لاهوتی در انتخاب مقاله‌ها و نیز شناسه وی در آرایه و گزینش‌های سخت‌گیرانه‌اش، فی الجمله حکایت از ذوق سلیم وی می‌کند. پاره‌هایی از عناوین این شماره را می‌آوریم: جلال آل احمد در چشم و دل ما، فرهنگ و تراژدی، سهم زبان شاعر در شعر

فارسی، گفتگو با عبدالجبار کاکائی شاعر جوان و متعهد و انقلابی، تئاتر در سالی که گذشت و معرفی کتاب.

کتاب صبح در قلمرو هنرها سیر می‌کند و از این خط و خطه‌ها نقش و نگاره دارد: ادبیات، شعر، داستان، تئاتر، سینما و معرفی کتاب. توفیق ناشر را در نشر بی وقفه و مستمر و به موقع این نشریه خوب و ماندنی خواهانیم.

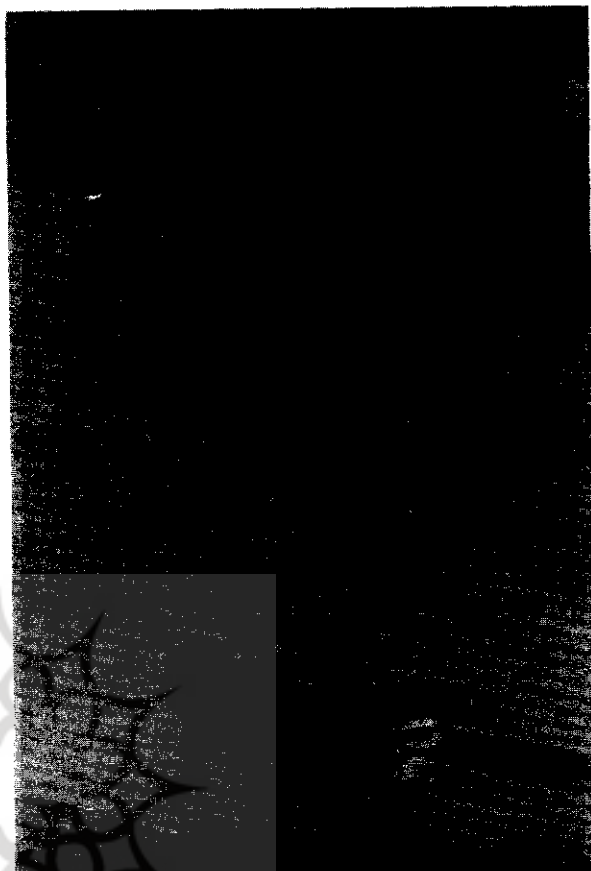
* پوش [مجموعه‌ای درباره هنر و ادبیات

کودکان و نوجوانان/ تابستان و پاییز ۱۳۶۸]

* ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان،

۱۳۶ ص، ۳۰۰ ریال.

در این شماره می‌خوانیم: یادی از امام خمینی /

* آوای جنگلی

* نوشته: فرامرز طالبی

* چاپ اول ۱۳۶۷، دفتر تهیه و تدوین و تولید متون

نمایشی، ۱۲۵ ص، ۳۵۰ ریال

طالبی از نمایشنامه نویسان خطهٔ گیلان است که سال‌هاست رحل اقامت در تهران افکنده. اگرچه وی در کارهایش کمابیش تحت تاثیر فضاها و زبان رادی است— و این موجه و قابل درک است— اما به دلیل صداقت و نیز قلم صمیم و مهربانش، باید طالبی را صاحب نگرش و نگارش ویژه دانست. در «آوای جنگلی» نیز می‌توان طنین و بازتاب و پژواکی از این همه را دید و دریافت.

جستجوی سیمای کودک در ادبیات سنتی ایران/

سیروس طاهباز، تجربه‌ای در نوشتن برای کودکان/

هوشنگ مرادی کرمانی، چرا برای کودکان می‌نویسید/

آنا ماریا ماچادو، ترجمه حسن پستا، گفتگویی با نورالدین

زرین کلک، نظریه کتاب‌های تصویری خلاق،

گفتگویی با محمود کیانوش درباره شعر کودک،

ویرایش کتاب‌های کودکان، یادداشتی دربارهٔ قصه‌ها

و فرهنگ مردم/ خسرو شهریاری، ادبیات کودکان و

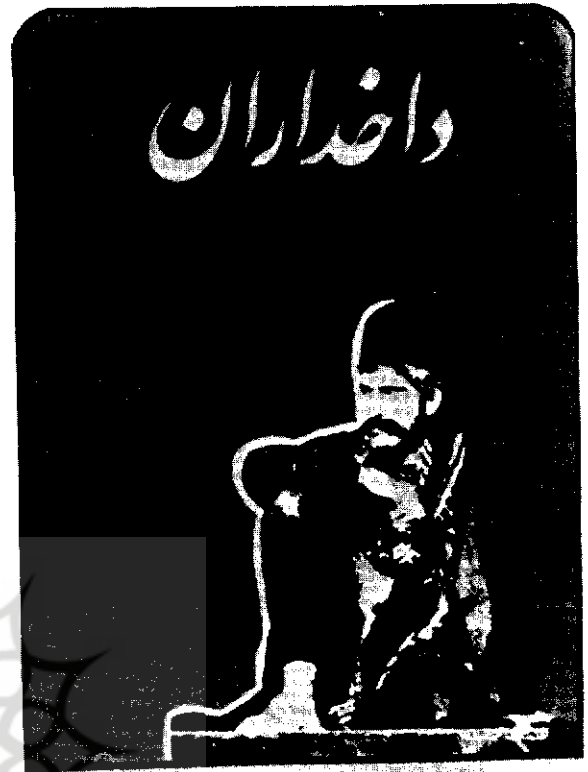
نوجوانان در اتریش، منتقد ادبیات کودکان/ ای.

نسبیت، ترجمه مجید عمیق، چگونگی انتخاب کتاب

برای کتابخانه‌های کانون پرورش فکری کودکان و

نوجوانان و اخبار دنیای کتاب‌های کودکان و نوجوانان

نوشته: هواس پلوک

* چاپ اول، تابستان ۶۸، موسسه فرهنگی گسترش هنر، ۱۰۲ ص، ۶۵۰ ریال.
این داستان شامل ۶ بخش است. امتحان، اضطراب، اضطراب، انتظار، انقلاب و استقامت.

فانتاسم‌های ذهن کنکاشگر و خیال‌پرداز لاهوتی، با جهان‌بینی یکسره درون‌گرایانه و مذهبی و ذهنی‌گری‌های قلمش که خواب و تداعی‌های آن را می‌ماند، به این داستان، شاکله‌ای جاذب و جالب بخشیده است. حدیث نفس یا شیوه‌سیال ذهنی چندان بر یافت این اثر سایه انداخته که خواننده گویی یکسره به‌نویسیدن داستانی ساخته و پرداخته تخیلی غنی و مستغنی از وصف جزئیات نشسته است.

* داخداران

* نوشته: هواس پلوک

* چاپ اول ۱۳۶۷، دفتر تهیه و تدوین و تولید متون نمایشی، ۸۰ ص، ۲۴۰ ریال

متنی است که با گویش کردی نوشته شده و در ۴ صحنه به تحریر درآمده است. «پلوک» از اصحاب تئاتر باختران است و با کارهایش در جشنواره‌های تئاتر فجر آشنا هستیم. به امید آنکه وی در کار تئاتر به جایگاه و مکانتی که محق آن است، دست یابد.

* آیات بعد از طبیعت

* نوشته: صدرا لاهوتی

مجموعه
نقاشی های
میر حسین موسوی

پروژه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* مجموعه نقاشیهای میرحسین موسوی

* ناشر: مؤسسه فرهنگی گسترش هنر با همکاری
موزه هنرهای معاصر

* چاپ اول: بهار ۱۳۶۹

این آلبوم دربرگیرنده تعداد ۳۰ اثر از نقاشیهای مهندس میرحسین موسوی است که با کیفیتی بسیار نفیس به چاپ رسیده است. آثار نقاشی میرحسین موسوی، درحقیقت، حاصل بیست سال خلاقیت هنرمند است که در یک نمایشگاه موفق و پر بیننده در اسفندماه ۱۳۶۸ در موزه هنرهای معاصر در معرض دید علاقمندان قرار گرفت.

این مجموعه آثار به شیوه آستره است که سیری منطقی و بامفهوم را دنبال می‌کند.

مضمونی و محتوایی هستن وزیستن این دو بزرگ را باز می‌نمایند، بی هرگونه تمهید و اشارت و عبارتی.

* شب بارانی

* نوشته: اسماعیل همتی

* چاپ اول ۱۳۶۷، دفتر تهیه و تدوین و تولید متون

نمایشی، ۵۴ ص، ۱۶۰ ریال

این متن، به رغم همه اوج و حضیض هایش، در یک بازنگری و بازنویسی می‌تواند قابلیت و ظرفیت بالقوه‌اش را برای تبدیل به یک متن صاحب حرف و منسجم نمایشی به دست آورد. این متن با شکل حاضرش، گرچه همتی را صاحب پیام نشان می‌دهد، اما به دلیل شتابزدگی، عدم رعایت اصول و میانی درام نویسی برای صحنه تئاتر کاری است ناپالوده و پریشان.

در هر حال امیدواریم همتی با چاپ این نمایشنامه که در واقع از باب تشویق و تشجیع، برای او فرصتی یگانه است، به شوق بیاید و با مطالعه و تدقیق در آثار خوب و آموزنده نمایشی، به اصل تضاد یا گره‌های نمایشی بیش از این‌ها بهاء بدهد. ناگفته نماند که همین کتاب کم حجم، از نویسنده‌ای آگاه و صاحب خاستگاه اجتماعی خبر می‌دهد و این را نباید نادیده انگاشت.

* قهرمان آزادی

* نوشته: حسین جعفری

* ناشر: دفتر تهیه و تدوین و تولید متون نمایشی،

چاپ اول ۱۳۶۷، ۷۲ ص، ۲۰۰ ریال

در واقع طرحی است از یک متن و در غایت و نهایت ایجاز مغل و فشرده‌گی بی مورد؛ چندانکه خواننده در نمی‌یابد که این نمایشنامه، متنی است برای مطالعه یا دست‌نوشته‌ای برای اجرا. ای کاش دست‌اندرکاران نشر کتاب، بر این نکته وقوفی بیش از این‌ها داشتند که یک متن نمایشی، صرفاً برای مطالعه و حظ وافر است و نه جستجو برای یافتن خطوطی کم‌رنگ، محو و موجز و تلگرافی که تنها برای کارگردان و بازیگران مفهوم‌ساز است و بس. متن از هرگونه بداعت ادبی/نمایشی خالی است و تنها خطی کم‌رنگ و گم و کم‌خون از مقایسه زنده یاد مدرس با حضرت مسلم بن عقیل، انطباق